

Litteratur.

- II. *Weitemeyer: Fra Livet i Københavns Arresthus i 18de Aarhundrede.* (Historiske Meddelelser om København, udgivne af Københavns Kommunalbestyrelse ved Dr. Villads Christensen. Andet Bind. Hefte IV. I Kommission hos G. E. C. Gad.) Anmeldt af *J o h a n G r o v e*.

Aarene 1706—12 herskede der i København Byggetravlheden omtrent paa samme Plads, hvor Øjet nu møder det af Frue Kirkes, Christiansborg Slots og Domhusets Bygmester, Konferentsraad C. F. Hansen et Hundredaar senere opførte Arresthus ved Nytorv, i Forening med Domhuset den nævnte Arkitekts mest karakteristiske Bygningskomplex, malerisk seet. Byens gamle Arresthus, der laa paa en Del af det nuværende Domhus's Plads, var nemlig 1706 blevet for lille, efter at have været i Brug i ca. 30 Aar, og et nyt »Bur til at gemme onde Fugle i« maatte bygges paa Grunden skraas overfor.

Naar i vore Dage et civiliseret Lands Hovedstad staar overfor en saadan Opgave, sættes mange Kræfter i Bevægelse. Kommunalbestyrelsen afvejer ikke blot det finansielle, men ogsaa andre kommunal-praktiske og kommunal-politiske Hensyn, Arkitekten skrider til Værket med Bevidsthed om, at skulde under Travlheden for at tilfredsstille Byraad og Borgmester hans Skønhedssans glippe med Øjnene, vil Pressen og den stedlige Forskønnelsesforening kappes om at holde den vaagen, og ikke mindre aarvaagen vil Retternes og Fængselselstens Kritik være, om de mangfoldige faglige Krav, som

en tidssvarende Fangebehandling maa opstille, ikke skulde ske Fyldest. I det attende Aarhundredes første Decennium gik det ikke saa omstændeligt til. Husrum til Fanger var et nødvendigt Onde, som man helst vilde slippe fra saa nemt og billigt som muligt, uden at bekymre sig stort om, hvordan det videre vilde gaa. Og vel blev det Arresthus, som dengang opførtes, og som benyttedes, til det gik op i Luer under den store Ildebrand 1795, en stor og stærk, grundmuret, fire-etages Bygning med Kongens Navneciffer udhugget i Sten over Døren og Byens Emblem i Frontespiceen; men Indretningen af Bygningens Indre lod endel tilbage at ønske.

Den skulde i sine fire Etager rumme baade Gældsarrestanter, Sindssyge og Forbrydere, og ikke blot Forbrydere fra København, men ogsaa Forbrydere ude fra Landet, navnlig dem, der skulde for Højesteret. Man havde derfor, som betydeligt Fremskridt efter Datidens Maalestok, tilsigtet en vis Sondring, saaledes at de grove Misdædere puttades ned i laasede og tilgitrede, tildels mørke Fangehuller i Kælderen, medens Gældsarrestanterne og de andre bedre Elementer skulde have det forholdsvis komfortabelt i de øvre Etager med Adgang til Kakkelovn og Fyrsted til at lave Mad paa, til selskabeligt Samkvem om Dagen og Kammer for sig selv om Natten. Endelig skulde de Sindssyge holdes helt isolerede.

Hensigterne var forsaavidt kønne nok; men Virkeligheden svarede ikke dertil. Var der mange Arrestanter, maatte de sove sammen i ét Kammer, baade 2 og 3 og flere til. De Sindssyge blandedes snart med de andre, og en aparte Stue for Delinkventer, der skulde beredes til Døden, blev brugt til alt muligt andet, navnlig til Obduktionsstue og Druknehus, saa Stanken af de indbragte Kadavere endogsaa engang forvoldte, at en Arrestant besvimede, faldt ned af Trappen og slog sig fordærvet. Og den i Arresthuset indrettede Kirke, som ogsaa Folk fra Byen søgte til, havde den slemme Skavank, at Alter, Prædikestol og Skriftestol kun ved et tyndt Bindingsværks Skillerum var adskilt fra et Nathus, hvis

Stank generede Præsten i højeste Grad, hvorhos Kirken om Vinteren var saa mørk, at han ikke kunde se at læse Epistel eller Evangelium af Alterbogen. Da en af Arresthusets Præster paa egen Haand lod Skillerum og Nathus bryde ned, maatte han bekoste begge Dele opførte igen, og først efter 66 Aars Forløb lykkedes det en snildere og behændigere Præst at faa Alteret og Prædikestolen flyttet op i den anden Ende af Kirken, saa han dog blev fri for den værste Stank. Misdæderne i Kælderetagen maatte vente endnu længere, før de fik Udsigt til at slippe for ligefrem at fryse ihjel. Først i 1787 blev der bevilget dem Vadmelsdækkener, og da heller ikke det hjalp til at holde Kulden og Fugligheden i Kælderen Stangen, blev der omsider Aaret efter lagt Bræddegulv over det gamle Stengulv.

Var det saaledes galt med Lokaliteterne, stod det dog endnu værre til med Ordenen i Arresthuset, og det ikke blot efter moderne Fængselsprincipper, men ogsaa med hin Tids minimale Krav i den Retning for Øje. At Arrestforvareren ligefrem holdt Kro for Gældsarrestanterne, er vel kun et Sidestykke til, hvad der dengang fandt Sted i Alverdens Slutterier; men han nøjedes ikke dermed. Hans vaade Varer, mest Øl og Brændevin, flød rigelig ogsaa til de andre Arrestanter, om de da ellers kunde betale derfor, og kom der Besøgende til Arrestanterne, hvad der nok fandt Sted jevnt hen den hele udslagne Dag, kunde ogsaa de købe Drikkevarer af ham, eller rettere, kunde slet ikke slippe fri derfor. Ialfald indgav en Apotekersvend i 1744 en Klage over, at han, da han besøgte en Ven, som sad arresteret, blev lukket inde af Arrestforvareren og ikke sat paa fri Fod, før han havde trakteret med en Bouteille Vin. Da Forandring, som bekendt, fryder, hændte det ogsaa, at Arrestanterne fik Lyst til at svire andetsteds end hos Arrestforvareren, og det var der heller ikke noget i Vejen for. Med selve Arrestforvareren, deres blussende Krofa'er, under Armen drev begunstigede Arrestanter ikke sjældent ud i Byen og rundt paa Kipperne i Nabolavet, ja, helt hen til Børsens Vinstue, og alt som Rusen voxede,

gjorde de værre og værre Optøjer, hvor de kom frem, til de endog i alt for rørende Samdrægtighed slog Ruder ud og pryglede de andre Værtshusgæster!

Gældsarrestanterne kunde overhovedet ret uhindret gaa ud at spadserere, naar de fik Lyst dertil, og de andre Fanger havde ikke svært ved at sætte Undvigelse i Scene, hvad der ret jævnlig skete, og hvad man ikke kan undre sig over, naar man ser, at Hovednøglen blev betroet til en kvindelig Livsfange, for at hun kunde lette Fængselskarlen for Besværet med at lukke de andre Arrestanter ind og ud. At der under slige Forhold ogsaa bestod et mere end livligt Samkvem mellem mandlige og kvindelige Arrestanter, kunde selvfølgelig ikke undgaas. Drik og Svir, Kævl og Slagsmaal hørte til Dagens Orden i Arresthuset, og var Arrestforvareren ikke i godt Humor, vendte han det laadne ud og blev brutal mod Fangerne, mod sin egen Kone, ja, selv mod Fængslets Præst, der engang tog Flugten for at hytte sit Skind og vægrede sig ved at vende tilbage til Arresthuset »før der var sket Forandring til sécurité«.

Ikke alle Arrestforvarerne var lige slemme; men Tonen var og blev slet, og uheldigvis blev der en Tid lang givet et meget daarligt Eksempel fra det Sted, hvor man skulde vente Bestræbelser for at raade Bod paa Uordenen og Tøjlesløsheden, nemlig fra selve Prædikestolen. Det var Præsten Rothenborg, der ved sin forrykte og skammelige Optræden satte Kronen paa Værket. Han tog ikke, som sin Forgænger, Flugten for Arrestforvareren; tværtimod var han ikke bange for, naar det kom over ham, at slaa Døren til Arrestforvarerens Stue ind med en Øxe eller for at uddele tørre Hug til den, der mishagede ham. En sølle Arrestantinde ved Navn Karen Jensdatter gik det særlig galt udover. Med den Motivering, at Karen ikke »uden sjælden« kom i Kirken, og naar hun kom der »laa og grinede«, lukkede den mærkelige Præst hende inde i sit Brændekammer, hvor han lod hende sidde i to Døgn og slog og mishandlede hende, saa der siden kom en større Regning fra Barberen paa Medikamenter til Karen i

den Anledning. Først med Bistand af Fogeden og hans Betsjente lykkedes det Arrestforvareren at befri hende. Med Arrestanterne holdt Præsten ellers Drikkegilder, naar han ikke skændtes og sloges med dem, og til Arrestforvarerens Kone stod han i forargeligt Forhold, saa det blev oplyst, at hun var hos ham til langt ud paa Natten, og at de baade paa Trappen og andre Steder kyssede hinanden, puttede Maden i hinandens Mund og deslige.

Det var ikke saa underligt, at Pastor Rothenborgs Menighed efterhaanden tyndede stærkt ud. Kun naar en Delinkvents Henrettelse stod for Døren, blev der et ustandseligt Rend til Kirken for at faa Forbryderen at se, navnlig om Søndagen og Mandagen for Exekutionen, der gerne fandt Sted om Tirsdagen, saa Arrestforvareren maatte bede om Extrahjælp til at holde Vagt ved Dørene og i slige Tilfælde dertil særlig laante Vægteren ved Springvandet paa Gammeltorv. Paa almindelige Kirkegangsdage var der derimod alt andet end Tilstrømning, og da Rothenborg en Søndag fandt et Par Arrestanter og to Kirkegængere fra Byen som eneste Tilhørere, lod han i sin Harme uden videre sin Tjenestepige lukke Kirken af og gik selv ud og svirede til Kl. 1 om Natten. Hans egenmægtige Adfærd med Hensyn til Skillerummet og Nathuset er alt omtalt, og Klagerne over ham blev tilsidst saa kraftige, at der kun skulde en Draabe til at faa Bægeret til at flyde over. Rothenborg sørgede imidlertid for, at hans sidste Skandale ikke blev en lille Draabe, men en saadan Skylle, at hele Byen fik travlt med at drøfte den. Da han skulde holde Sørgegudstjeneste i Anledning af Frederik V's Ligfærd, lod han længe vente paa sig og mødte derpaa saa overstadig drukken, at han vaklede op ad Kirkegulvet, maatte holde sig ved Altersranken, faldt paa Trappen op til Prædikestolen og fra denne i en højst besynderlig Stilling afleverede en Tale, hvori der ikke var Spor af Mening, indtil han midt i Ævlet igen trimlede baglænds ned fra Prædikestolen og efter Skænderi med en Student, som vilde hjælpe ham op, forlod Kirken for ikke mere at vise sig. Hans Afskedigelse blev om-

sider den naturlige Følge af dette forargelige Optrin og af hans Adfærd overhovedet.

Det Billede, Professor Weitemeyer saaledes har givet af Forholdene i Københavns Arresthus i det attende Aarhundrede, er jo af den Art, at det ikke kunde tænkes mere grotesk i en Opéra bouffe eller i en vild Farce. Men Forfatteren, hvis livlige og smidige Pen ingenlunde leder hans Grundighed i Fristelse, har Træk for Træk underlagt Billedet med de uomstødeligste Bevisligheder. Man læser Afhandlingen saalet og interesseret, ser det Hele saa lyslevende for sig, at man næsten glemmer det store Samlerarbejde, der ligger bagved. I Aarevis maaske har Forfatteren møjsommelig pløjet Stoffet frem af Arkiverne og som i et sandt Mosaikarbejde sammenstillet alle de fundne smaa Stumper og Stykker, til Fortiden steg af Graven, til det nedbrændte Arresthus løftede sig af sin Aske, genlydende fra Tag til Kælder af den hvirvlende og skrattende Hexesabbath, i hvilken Præst og Arrestforvarer førte an. Komiken, som parrer sig med Bedroveligheden, varer ved til det sidste, idet Forfatteren til Slutning gør Rede for den snurrige, spidsborgerlige Kampagne, som Magistraten fra 1771 i en Aarrække førte mod Hof- og Stadsretten af sur Ærgrelse over, at Arresthuset da i det væsentlige blev underlagt den nævnte Rets Myndighed. I det Hele er det et meget ejendommeligt og vægtigt Bidrag til vort Fængselsvæsens Historie, som Professor Weitemeyer her har ydet, et Bidrag, man kun kan være ham taknemlig for. Forhaabentlig vil Forfatteren da ved Lejlighed lade sine med saa kyndig Haand og saa levende Sans for det Typiske foretagne Arkivstudier sætte Frugt i andre Arbejder paa dette Omraade, hvor Stoffet utvivlsomt er rigt nok, men hvor det endnu kun i alt for høj Grad venter paa de rette Minegravere og Bearbejdere.

Johan Grove.

G. L e P o i t t e v i n: *Le casier judiciaire.* Paris 1907. Anmeldt af C h r. R i i s e.

I dette Værk, hvormed Forfatteren G. Le Poittevin, juge d'instruction au tribunal de la Seine, har besvaret en af Institut de France ved dens section de législation stillet Prisopgave: »Etude critique sur le casier judiciaire en France et dans les pays étrangers« og opnaaet den udsatte Pris (prix Bordin), har han i 390 Sider givet en Fremstilling af Oprindelsen til og Udviklingen af Strafregistrene i Frankrig og i de fleste evropæiske Lande. Forfatteren undersøger dernæst kritisk de forskellige Systemers Fortrin og Mangler og giver endelig en Fremstilling af, i hvilket Omfang Udvexling af Straffekort imellem de forskellige Lande indbyrdes finder Sted.

Forfatteren finder de tidligste Spor til Strafregistre i Oldtidens Brændemærkning og Lemlæstelse af Forbrydere — han gaar helt tilbage til Indernes »Manus Lovbog« — nævner, hvorledes Constantin forbød at anbringe Mærket i Ansigtet »quo facies, quæ ad similitudinem pulchritudinis cælestis est figurata, minime maculetur«, og følger Udviklingen gennem Middelalderen, hvor Metz' Stadsret (1562) befaler at anbringe Mærket paa en af Skuldrene »à fin de n'oster à celui qui se voudra corriger et amender, l'espoir et moyen de ce faire« og omtaler nærmere de forskellige Mærker, hvis Brug i Frankrig blev endelig afskaffet i 1832.

Ved code d'instruction criminelle 1808 blev det paalagt Retsskriverne ved de kriminelle Domstole at føre Register over de dømte Personer og at indsende Udskrifter af Dommene til Ministeriet, hvor der førtes et Generalregister. Dette voxede imidlertid saaledes, at man i 1850 ad administrativ Vej indførte en ny Ordning, hvorefter samtlige Retsskrivere førte Strafregistre over de i Jurisdiktionen fødte, straffede Personer og det i Ministeriet førte Register kun omfattede Udlandinge. Alle Spørgsmaal vedrørende Strafregister og Straf-

attester blev afgjorte administrativt indtil Aaret 1899. Med Hensyn til Strafattester dannedes den Praksis, at disse ikke alene udleveredes til alle offentlige Myndigheder, men ogsaa til enhver privat, der begærede saadanne. Dette medførte Ulemper, og for at forhindre, at private misbrugte Attesterne, bestemte ministerielle Cirkulærer i 1876, at Strafattester ikke af private kunde rekvireres for Tredjemand, men kun for den paagældende personlig. Imidlertid var det blevet Skik, at Principaler og Arbejdsgivere i vid Udstrækning forlangte Strafattest for de Personer, der søgte Beskæftigelse hos dem, og den, der ikke kunde præstere ren Attest, havde Vanskelighed ved at faa Ansættelse. Dette Forhold fremkaldte saa megen Kritik, at Spørgsmaalet blev inddraget under Lovgivningsmagten. Lov af 5. August 1899 — ændret og suppleret ved Lov 11. Juli 1900 — fastslog den bestaaende Ordning med Hensyn til Førelsen af Strafregistrene og gav Bestemmelser om Udstedelsen af Strafattester, hvorefter disse altid udleveres til offentlige Myndigheder. Paa Begæring af private udstedes de kun til den, hvem de omhandler, men en saadan Attest nævner ikke Domme, der er afsagte før den paagældendes 16. Aar, Domme for hvilke han har faaet Æresoprejsning, betingede Straffedomme, ejheller mindre Straffe og ikke andre, naar en vis Tidsfrist — som er en kortere end den for Opnaelse af Æresoprejsning fastsatte — er forløben efter Straffens Udståelse.

Strafregistret, hvoraf de Strafattester, som udstedes til offentlige Myndigheder, ere Udskrifter, indeholder ikke alene Straffedomme i videste Forstand — herunder Bødedomme — civile og militære, men ogsaa Fallitdekreter, Udvisningstilhold m. m., ligesom alle Rehabilitationsakter, Dato for Strafudståelse og Bødes Betaling opføres deri. Om enhver herhen hørende Dom eller Kendelse udfærdiger Skriveren ved den dømmende Ret Straffekort, dette tilstilles og opbevares i den dømtes Fødejurisdiktion, resp. i Generalregistret for Ud-lændinge. Hvert tiende Aar fjærnes Straffekortene for de i det forløbne Tidsrum døde.

Medens Frankrig var det første Land, der oprettede Strafregistre, ere disse efterhaanden blevne indførte i de fleste andre evropæiske Stater: i Portugal 1863, Italien 1865, Tyskland 1882, Belgien 1889, Holland 1896, Danmark*) og Østrig 1897. I Schweiz findes de indførte i de tre Kantoner Bern, Vaud og Genève.

Overalt udenfor Danmark bestaar Strafregistret af selve de originale Straffekort, der er ordnede alfabetisk i Kasser; denne Ordning er anset nødvendig, dels for at forhindre Registrets Overfyldning, idet man efterhaanden fjerner Kortene for de døde, dels for at lette Eftersynet, men disse Argumenters Betydning svinder selvfølgelig for en lille Stat. Registerne føres ved de straffede Personers Fødejurisdiktion, som Regel hos den offentlige Anklager, undtagen i Østrig, hvor man er bleven staaende ved Hjemstedsjurisdiktionen, og i Belgien, hvor et samlet Register føres i Justitsministeriet, samt i de tre schweiziske Kantoner. For Udlændinge føres dernæst et Generalregister oftest i de forskellige Justitsministerier eller som hos os ved Hovedstadens Kriminalret. Paa Straffekortene opføres foruden Straffedomme i videste Forstand oftest Fallitdekreter, endvidere i forskellige Lande andre Dekreter, der angaa Personens Retstilling, som Umyndighedserklæringer og Udvisningstilhold. I Tyskland opføres desuden paa Straffekortet det saakaldte Steckbrief, Arrestdekret over en Person, der ikke er tilstede. Ethvert saadant Dekret sendes til Strafregistret i vedkommendes Fødejurisdiktion, hvor det noteres og derefter sendes tilbage til den Myndighed, der har udstedt det, med de i Strafregistret foreliggende Oplysninger om den paagældende, derunder ogsaa om der andetsteds fra foreligger Steckbrief imod ham eller har været rettet Forespørgsel om ham. Ved denne Foranstaltning undgaas bl. a. den ikke ganske ukendte overflødige Eftersøgning af en Person, der afsoner Straf i et Fængsel.

Medens det for Opnaaelsen af Formaalene: at oplyse anklagede Personers Fortid og lette Eftersøgningen af sig-

*) Jfr. Bd. XXI, S. 54.

tede er nødvendigt at føre Strafregistrene jurisdiktionsvis, paapeger Forf., at denne Ordning forringer eller umuliggør deres Anvendelighed i Statistikens Tjeneste; til dette Brug vil det, afset fra Danmark og Belgien, være nødvendigt tillige at føre et samlet Register, saaledes som det sker i Østrig og Italien.

Som en almindelig Anke nævner Forfatteren, at der ikke, afset fra Italien, føres tilstrækkelig Kontrol med, at Straffekortene udfyldes nøjagtigt og rigtigt, en Anke, hvis Berettigelse sikkert maa erkendes, ligesom han paaviser, at Afvisnings- og Frifindelsesdomme bør opføres paa Kortet.

I de fleste Stater er Strafregistrene oprettede ved administrative Bestemmelser; herimod kan der efter Registrenes Formaal ikke være noget at indvende, den Betragtning, at Optagelsen i Strafregistret i sig selv er en Straf, tilmed en livsvarig Straf, for hvilken man ikke kan søge Hjemmel i ministerielle Cirkulærer, beror paa en urigtig Vurdering af Registrene, om disses Berettigelse og Formaalstjenlighed er der ingen Tvivl. Den Strid, der har været rejst, har staaet om, i hvilket Omfang og navnlig til hvem Udskrifter deraf eller Strafattester bør meddeles.

Her er tre Principer opstillede.

Efter det første maa Strafattester kun udleveres til retshaandhævende Myndigheder. Til Støtte herfor er anført, at Strafregistret alene skal virke i Retshaandhævelsens Tjeneste, men iøvrigt bør være hemmeligt, dette Princip er fulgt i Belgien og i Kanton Bern.

Som det stik modsatte staaer den fuldstændige Offentligheds Princip, hvorefter Strafattest udleveres ikke alene til alle offentlige Myndigheder, men ogsaa til enhver som helst privat, der begærer den. Dette Princip, finder Forfatteren, er det mest logiske; men denne uindskrænkede Adgang til at skaffe sig Underretning om en Persons kriminelle Fortid, som indtil 1876 var i Brug i Frankrig, blev misbrugt og existerer formentlig ikke noget Steds.

Til at hindre disse Misbrug anser Forfatteren det i og for

sig tilstrækkeligt at begrænse Adgangen til at faa Strafattest til alle offentlige Myndigheder, der begærer den til tjenstlig Brug, og til de private, der overfor den udstedende Myndighed godtgøre en berettiget Interesse i at faa Attest udstedt. Dette Princip følges (efter Forf.) i Danmark og i Portugal og var gældende i Frankrig fra 1876 til 1884, men frembyder den Ulempe, at Skønnet over den »berettigede Interesse« bliver vilkaarligt, ligesom det er umuligt tilstrækkelig grundigt at undersøge de af Rekvirenten angivne Motiver.

For at undgaa dette Misforhold har man andet Steds begrænset Offentligheden og udtrykkelig bestemt, til hvem Strafattest maa udstedes, saaledes at ingen andre end de udtrykkelig nævnte kan faa saadan Attest, men i de forskellige Lande er Omfanget af de til Begæring berettigede forskelligt.

Til alle offentlige Myndigheder og til den private selv udleveredes Attest i Frankrig fra 1884 til 1899, og saaledes er Reglen endnu i Kanton Vaud, medens Forholdet som foran nævnt i Frankrig ændredes ved Loven af 1899.

Til offentlige Myndigheder alene udstedes Attesten i Tyskland, Østrig og Holland.

I Frankrig, Italien og Kanton Genève udstedes Strafattest ikke alene til offentlige Myndigheder men ogsaa til den private interesserede selv, men Attestens Indhold er i sidste Fald begrænset som ovenfor nævnt.

Striden om, hvorvidt Strafregistret skal være hemmeligt for alle andre end de retshaandhævende Myndigheder, eller om det skal være fuldt tilgængeligt for Offentligheden, er forstaaelig, og billiges kan det at begrænse Antallet af de Myndigheder og private, til hvem Attest meddeles. Men, siger Forfatteren, man kommer i Strid med Strafregistrets Natur, naar man giver Udskrifter af dette Register, som ikke indeholde alle dets Oplysninger, og naar en Person, der har været anset med en af de Straffe, som ikke opføres paa Attesten til den private, eller der siden Dommen er forløben en vis Tid, dog ikke tilstrækkelig til at Æresoprejsning kan faas, begærer Attest meddelt, maa vedkommende offentlige Myn-

dighed altsaa give ham Attest for, at han ikke har været straffet eller med andre Ord udstede en vitterlig urigtig Attest.

I en særlig Del omhandler Forf. den internationale Udvexling af Straffekort, nævner, hvilke Stater, der ved Traktater eller Overenskomster have forpligtet sig til at tilstille hinanden Straffekort for Domme afsagte i den ene Stat over den andens Undersaatter — Danmark udvexler ikke Straffekort med nogen fremmed Stat — og citerer en Resolution, som blev vedtagen paa den internationale Fængselskongres i Rom i 1885, hvori Kongressen enstemmig udtaler Ønske om, at der i saa mange Lande som muligt indføres et ensartet System for Strafregistre, og at derefter de forskellige Regeringer vedtager Udvexling af Straffekort for Domme afsagte over deres respektive Undersaatter. Om Udstedelse af Strafattest efter Rekvisition af en fremmed Statsmyndighed er optaget Bestemmelser i forskellige Traktater, men ogsaa i Mangel af særlig Overenskomst kan man antage, at enhver Stat vil lade saadan Attest udstede til en udenlandsk rets-
haandhavende Myndighed (se for Danmarks Vedkommende Just. Min. Cirk. Nr. 17 af 9. Februar 1901), til andre end disse vil Udstedelse derimod næppe finde Sted.

Til denne Udvikling knytter Forf. nogle Bemærkninger om fremmede Straffedommes Betydning i den dømtes Hjemland; at de ikke kan exekveres der, er uomtvistet, derimod bør Hjemlandets Straffedom for Forbrydelser begaaede i fremmed Land udelukke dettes Straffemyndighed, og et fremmed Lands Straffedom for Forbrydelser begaaede i dette udelukke Hjemlandets Straffemyndighed, ligesom der efter Forf.s Mening kunde være Tale om efter en vis i Hjemlandet foretagen Prøvelse af udenlandske Straffedomme at tillægge disse Gentagelsesvirkning, og udenlandske Straffedomme i hvert Fald bør tages i Betragtning, naar der søges om Æresoprejsning. Ogsaa af disse Grunde bør almindelig international Udvexling af Straffekort indføres.

Den samlede Fremstilling af Strafregistrenes Historie og

Udvikling er meget omfattende og omhyggelig, og det foreliggende Arbejde er i Indstillingen til Prisbedømmelsen betegnet som un æuvre excellent.

A n d r e a s B u n t z e n: *Mytteriet i Bornehuset*. En christianshavnsk Fængselshistorie. (København 1909, 159 Sider). Anmeldt af V. F r o m.

Skøndt denne Bog er skrevet for en større Læsekreds end den, til hvilken nærværende Tidsskrift henvender sig, fortjener den dog at kendes og værdsættes af de særlig sagkyndige paa Fængselsvidenskabens Omraade, og bør derfor ogsaa gøres til Genstand for Omtale her.

Denne i god Forstand populært og i en let tilgængelig Form skrevne Bog er nemlig ikke alene udarbejdet med stor Respekt for det historisk korrekte, men ogsaa med en indgaaende Forstaaelse af, hvad der af det store Materiale, som har været tilgængeligt for Forfatteren, har været nødvendigt at benytte for at faa Billedet af den skildrede Begivenhed til at tegne sig saa klart og levende som muligt i Læserens Bevidsthed.

Forfatteren er aabenbart gaaet til Løsningen af den ham stillede Opgave med stor Interesse, en Interesse, der som han selv i Begyndelsen af Bogen oplyser, allerede skriver sig fra hans Barndom, da han, »har hørt sin Fader fortælle om Branden, Storbegivenheden i hans Barndomsby Christianshavn«, ligesom ogsaa andre Forhold har bevirket, at Emnet ofte har været i hans Tanker; men ved Siden af denne Interesse har han været i Besiddelse af saa gode Forudsætninger til Værkets Udarbejdelse, at han med Overlegenhed har overvundet de ikke ringe Vanskeligheder, hvormed Opgaven har været forbundet.

Bogens Titel giver egentlig ikke den rette Forestilling om hele Indholdet. Den omhandler nemlig ikke alene selve

den kendte og sorgelige Begivenhed, Mytteriet og Branden i Christianshavns Strafanstalt i 1817 — ikke i 1819, som der ved en uheldig Trykfejl staar paa Titelbladet, og forøvrigt ogsaa i Fodnoten S. 7 — men giver ogsaa en klar og ret indgaaende Oversigt over Strafanstaltens Historie lige fra dens Oprettelse i 1662, indtil den skildrede Begivenhed indtraf. Hvor omfattende denne historiske Oversigt er, fremgaar bl. a. deraf, at Skildringen af selve Mytteriet først paa-begyndes i Midten af Bogen. I den historiske Indledning paapeger Forfatteren alle fjernere og nærmere liggende Aarsager til den Gæring og Uro og det Had til den straffende Myndighed, der, navnlig paa Grund af de usle Vilkaar, hvorunder Fangerne levede, efterhaanden voxede frem blandt dem, og som endelig efter flere Revolter, mangfoldige Undvigelses og adskillige Overfald paa Strafanstaltens Funktionærer til syvende og sidst gav sig Udslag i det store Mytteri i 1817, uagtet man netop i det 19de Aarhundredes Begyndelse takket være de humane Bestræbelser, der da gjorde sig gældende i Evropa, ogsaa her i Landet paa forskellige Omraader havde søgt at forbedre Fangernes Kaar.

Forfatterens indgaaende Skildring af selve Begivenheden er navnlig baseret paa de af den nedsatte Standret afholdte Forhør og staar i Anskuelse og Interesse betydeligt over de tidligere offentliggjorte, historiske Beretninger om denne indenfor det danske Fængselsvæsen heldigvis enestaaende Begivenhed. Men ved Siden af Forhørsakterne har Forfatteren ogsaa benyttet flere samtidiges Beskrivelser, saaledes f. Ex. den af Digteren St. Aubain, der selv som ungt Menneske var Øjenvidne til flere Optrin under Mytteriet, i hans Erindringer offentliggjorte malende Skildring af dette og den gamle Sognepræst R. Fengers gribende Beskrivelse af hans Beretning af de 7 i Anledning af Deltagelse i Oprøret af Standretten dødsdømte Forbrydere.

Bogen er ledsaget af en fortrinlig Gengivelse af et Kobberstik af den under Mytteriet nedbrændte Tugthusbygning og af en Grundplan af hele Bygningskomplekset.
